DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

2. april 2009*

I sag C-523/07,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 68 EF og 234 EF, indgivet af Korkein hallinto-oikeus (Finland) ved afgørelse af 19. november 2007, indgået til Domstolen den samme dag, i sagen anlagt af:

A,

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, A. Rosas, og dommerne A. Ó Caoimh, J.N. Cunha Rodrigues (refererende dommer), U. Lõhmus og P. Lindh,

generaladvokat: J. Kokott
justitssekretær: fuldmægtig C. Strömholm,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 22. oktober 2008,

* Processprog: finsk.

efter at der er afgivet indlæg af:

— den finske regering ved J. Heliskoski og A. Guimaraes-Purokoski, som befuldmægtigede

— den tyske regering ved M. Lumma og J. Kemper, som befuldmægtigede

— den græske regering ved T. Papadopoulou, som befuldmægtiget

— den italienske regering ved R. Adam, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato W. Ferrante

— Det Forenede Kongeriges regering ved V. Jackson, som befuldmægtiget, bistået af C. Howard, QC

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved P. Aalto og V. Joris, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 29. januar 2009,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27. november 2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000 (EUT L 338, s. 1, herefter »forordningen«).

2 Anmodningen er indgivet i forbindelse med en sag anlagt af A, som er mor til børnene C, D og E, til prøvelse af en afgørelse truffet af Kuopion hallinto-oikeus (forvaltningsdomstolen i Kuopio (Finland)), som stadfæstede en afgørelse, hvorved perusturvalautakunta (udvalget for beskyttelse af grundlæggende sociale rettigheder, herefter »socialudvalget«) anordnede umiddelbar fjernelse af børnene og anbringelse af disse i et familiehjem.

Retsforskrifter

Fællesskabsbestemmelser

3 Betragtning 12 og 13 til forordningen har følgende ordlyd:

»(12) De kompetenceregler, der fastsættes i denne forordning for sager vedrørende forældreansvar, er udformet under hensyntagen til barnets bedste og bygger navnlig på kriteriet om nærhed. Dette betyder, at kompetencen først og fremmest bør tilfalde retterne i den medlemsstat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted, undtagen i visse situationer, hvor barnets opholdssted ændres, eller hvor indehaverne af forældreansvar har aftalt andet.

(13) Af hensyn til barnets bedste åbner denne forordning mulighed for, at den kompetente ret undtagelsesvis og på visse betingelser kan henvise en sag til en ret i en anden medlemsstat, hvis denne anden ret er bedre egnet til at behandle sagen. […]«

4 Forordningens artikel 1, stk. 1, bestemmer:

»1. Denne forordning finder anvendelse på det civilretlige område, uanset domsmyndighedens art, for spørgsmål vedrørende:

[…]

b) tilkendelse, udøvelse, delegation samt hel eller delvis frakendelse af forældreansvar.«

5 Forordningens artikel 8, stk. 1, fastsætter:

»Kompetencen til at træffe afgørelse om spørgsmål vedrørende forældreansvar over for et barn ligger hos retterne i den medlemsstat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted på det tidspunkt, hvor sagen anlægges.«

6 Nævnte forordnings artikel 13, stk. 1, har følgende ordlyd:

»Hvis et barns sædvanlige opholdssted ikke kan fastslås, og kompetencen ikke kan afgøres på grundlag af artikel 12, ligger kompetencen hos retterne i den medlemsstat, hvor barnet befinder sig.«

7 Forordningens artikel 15, stk. 1, bestemmer:

»Undtagelsesvis kan en ret i en medlemsstat, der har kompetence til at påkende sagens realitet, hvis den finder, at en ret i en anden medlemsstat, som barnet har en særlig tilknytning til, er bedre egnet til at behandle sagen eller en specifik del af sagen, såfremt dette er til barnets bedste:

a) udsætte behandlingen af sagen eller den specifikke del heraf og opfordre parterne til at anlægge sag ved retten i den pågældende anden medlemsstat i overensstemmelse med stk. 4, eller

b) anmode en ret i en anden medlemsstat om at erklære sig kompetent i overensstemmelse med stk. 5.«

8 Forordningens artikel 17 har følgende indhold:

»Anlægges der ved en ret i en medlemsstat en sag, som den pågældende ret ikke har kompetence til at påkende i medfør af denne forordning, og som en ret i en anden medlemsstat har kompetence til at påkende i medfør af denne forordning, erklærer retten sig på embeds vegne inkompetent.«

9 Nævnte forordnings artikel 20, stk. 1, bestemmer:

»Denne forordning er ikke til hinder for, at retterne i en medlemsstat i hastetilfælde kan anvende de foreløbige, herunder sikrende, retsmidler, der er fastsat i denne medlemsstats lovgivning, over for personer eller aktiver i denne medlemsstat, selv om en ret i en anden medlemsstat i medfør af denne forordning har kompetence til at påkende sagens realitet.«

10 Forordningens artikel 53 lyder således:

»Hver medlemsstat udpeger en eller flere centralmyndigheder, som skal bistå ved anvendelsen af denne forordning, og angiver disse myndigheders territoriale eller saglige kompetence. Har en medlemsstat udpeget flere centralmyndigheder, sendes meddelelser i princippet direkte til den kompetente centralmyndighed. Hvis en meddelelse stiles til en centralmyndighed, der ikke er kompetent, er denne ansvarlig for at videresende meddelelsen til den kompetente centralmyndighed og for at underrette afsenderen herom.«

11 Forordningens artikel 55 fastsætter bl.a. følgende:

»På anmodning af en centralmyndighed i en anden medlemsstat eller en indehaver af forældreansvar samarbejder centralmyndighederne om specifikke sager med henblik på at opfylde formålet med denne forordning. I den forbindelse træffer de direkte eller

gennem offentlige myndigheder eller andre organer i overensstemmelse med deres lovgivning om beskyttelse af personoplysninger alle fornødne foranstaltninger med henblik på at:

a) indsamle og udveksle oplysninger:

i) om barnets situation

ii) om igangværende procedurer, og

iii) om retsafgørelser, der er truffet vedrørende barnet

[…]

c) fremme kommunikationen retterne imellem, navnlig i forbindelse med gennemførelsen af artikel 11, stk. 6 og 7, samt artikel 15

[…]«

Nationale bestemmelser

12 Ifølge § 15, stk. 1, i den finske lov om socialforsorg (sosiaalihuoltolaki (710/1982), herefter »lov 710/1982«)) i den affattelse, som fandt anvendelse på tidspunktet for de faktiske omstændigheder i hovedsagen, skal kommunen i hastetilfælde, eller hvis forholdene i øvrigt kræver det, også sørge for institutionsanbringelse eller et andet socialt tilbud til et individ, der opholder sig i kommunen, men ikke har fast bopæl dér.

13 I medfør af § 16 i den finske lov om børnebeskyttelse (lastensuojelulaki (683/1983), herefter »lov nr. 683/1983«)) i den affattelse, som fandt anvendelse på tidspunktet for de faktiske omstændigheder i hovedsagen, skal det sociale organ i en kommune umiddelbart gribe til foranstaltninger, hvis opvækstforholdene er til skade for eller ikke kan sikre et barns eller en ung persons sundhed eller udvikling.

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

14 I december 2001 flyttede børnene C, D og E til Sverige ledsaget af deres mor, A, samt deres stedfar, F. Forinden havde D og E været fjernet fra hjemmet af X kommune i Finland. Årsagen til fjernelsen fra hjemmet var, at stedfaren havde været voldelig. Anbringelsen uden for hjemmet ophørte igen senere. I sommeren 2005 forlod familien Sverige for at tage på ferie i Finland. Familien forblev på finsk område, hvor de boede i campingvogn på forskellige lejrpladser, uden at børnene gik i skole. Den 30. oktober 2005 ansøgte familien om en bolig hos de sociale myndigheder i byen Y (Finland).

15 Ved afgørelser af 16. november 2005 truffet af socialudvalget i henhold til lov nr. 683/1983 blev børnene C, D og E umiddelbart fjernet fra deres forældre i Finland og anbragt hos en plejefamilie, fordi de var blevet forladt.

16 A og F begærede afgørelserne vedrørende umiddelbar fjernelse ophævet.

17 Ved afgørelser af 15. december 2005 gav socialudvalget afslag på denne begæring og fjernede børnene i henhold til § 16 i lov nr. 683/1983 samt sørgede for, at de blev anbragt i et familiehjem.

18 A indbragte sagen for Kuopion hallinto-oikeus og nedlagde påstand om annullation af disse afgørelser og om tilbagegivelse af forældremyndigheden over sine børn. A anførte nærmere, at da hun i midten af november 2005 var rejst til Sverige med F, var hendes børn forblevet i Finland hos deres stedfars søster. Ved afgørelse af 25. oktober 2006 frifandt denne ret den sagsøgte myndighed og opretholdt de anfægtede afgørelser. Retten begrundede sin afgørelse med, at socialudvalget havde handlet inden for sine beføjelser i henhold til § 15, stk. 1 i lov nr. 710/1982. Retten tilføjede, at de berørte børns livsbetingelser på alvorlig vis bragte deres psykiske og fysiske sundhed samt udvikling i fare. Fjernelsen og anbringelsen af børnene uden for hjemmet havde gjort det muligt at give dem den psykiatriske behandling, de havde brug for, gjort det muligt for dem at gå i skole samt givet dem et trygt og stabilt opvækstmiljø.

19 A appellerede denne afgørelse til Korkein hallinto-oikeus (den højeste forvaltningsdomstol) under påberåbelse af kompetencemangel hos de finske myndigheder. Herved anførte A, at børnene C, D og E siden den 2. april 2007 havde været svenske statsborgere og længe havde haft fast bopæl i Sverige. Sagen henhørte derfor under de svenske domstoles kompetence.

20 Korkein hallinto-oikeus fandt, at en fortolkning af forordningen var nødvendig for, at tvisten kunne afgøres, og besluttede derfor at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) a) Finder […] forordning[en] […] anvendelse på en sag som den foreliggende, hvor en afgørelse vedrørende umiddelbar fjernelse af børn og anbringelse af disse uden for hjemmet, der er truffet som en enkelt afgørelse i forbindelse med offentligretlig børnebeskyttelse, fuldbyrdes i sin helhed?

b) eller finder forordningen under hensyn til bestemmelsen i artikel 1, stk. 2, litra d), kun anvendelse på den del af afgørelsen, der vedrører anbringelse uden for hjemmet?

2) Hvorledes skal begrebet »sædvanligt opholdssted« i forordningens artikel 8, stk. 1, og den dermed sammenhængende artikel 13, stk. 1, fortolkes i henhold til fællesskabsretten, især i en sådan situation, hvor barnet har fast bopæl i en medlemsstat, men opholder sig i en anden medlemsstat, hvor det lever et omfarende liv?

3) a) Hvis det antages, at barnets opholdssted ikke er i sidstnævnte medlemsstat, under hvilke forudsætninger kan der da i denne medlemsstat anvendes et umiddelbart sikrende retsmiddel (fjernelsesforanstaltning) i henhold til forordningens artikel 20, stk. 1?

b) Er det sikrende retsmiddel i henhold til forordningens artikel 20, stk. 1, en foranstaltning, der kan iværksættes i henhold til national ret, og er national rets bestemmelser vedrørende foranstaltningen bindende ved anvendelsen af artiklen?

c) Skal sagen efter anvendelsen af det sikrende retsmiddel på embeds vegne henvises til retterne i den kompetente medlemsstat?

4) Hvis retten i medlemsstaten slet ikke er kompetent, skal den da afvise sagen eller henvise den til retten i en anden medlemsstat?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

21 Dette spørgsmål skal nærmere bestemt afklare, om forordningens artikel 1, stk. 1, skal fortolkes således, dels at den finder anvendelse på en enkelt afgørelse, som anordner umiddelbar fjernelse samt anbringelse af et barn uden for hjemmet, dels, at denne afgørelse henhører under begrebet »civilretlige« spørgsmål i denne bestemmelses forstand, når den er truffet på grundlag af offentligretlige regler om beskyttelse af børn.

22 Spørgsmålet er blevet forelagt af den samme forelæggende ret, har den samme begrundelse og er affattet på nøjagtigt samme måde som det spørgsmål, der gav anledning til dom af 27. november 2007, C (sag C-435/06, Sml. I, s. 10141). Henset hertil skal det besvares på samme måde, som det første spørgsmål i C-dommen blev besvaret.

23 Forordningens artikel 2, nr. 7, fastsætter således, at forældreansvar omfatter alle de rettigheder og pligter vedrørende barnets person eller formue, som er tilkendt en fysisk eller juridisk person ved en retsafgørelse, eller som en sådan person har som følge af loven eller en gyldig aftale.

24 I henhold til forordningens artikel 1, stk. 2, litra d), er anbringelse af et barn hos en plejefamilie eller på en institution et spørgsmål, som vedrører forældreansvar.

25 Desuden fremgår det af femte betragtning til forordningen, at for at sikre en ensartet behandling af alle børn dækker forordningen alle retsafgørelser om forældreansvar, herunder også foranstaltninger til beskyttelse af et barn.

26 En afgørelse om fjernelse af et barn som den i hovedsagen omhandlede er efter sin karakter et led i en offentlig myndigheds foranstaltning, hvis formål er at imødekomme behovet for at beskytte og hjælpe mindreårige.

27 Hvad angår begrebet »civilretlige« spørgsmål skal dette fortolkes således, at det endog kan omfatte foranstaltninger, der i henhold til en medlemsstats lovgivning henhører under offentlig ret.

28 Denne fortolkning bestyrkes af tiende betragtning til forordningen, hvorefter det ikke er sigtet, at forordningen skal finde anvendelse på »offentligretlige foranstaltninger af generel karakter med hensyn til uddannelse og sundhed«. Denne undtagelse bekræfter, at fællesskabslovgiver ikke har haft til hensigt at udelukke alle foranstaltninger, der henhører under offentlig ret, fra forordningens anvendelsesområde.

29 Herefter skal det første spørgsmål besvares med, at forordningens artikel 1, stk. 1, skal fortolkes således, at en afgørelse, som anordner umiddelbar fjernelse og anbringelse af et barn uden for hjemmet, henhører under begrebet »civilretlige« spørgsmål i denne bestemmelses forstand, når afgørelsen er truffet på grundlag af offentligretlige regler om beskyttelse af børn.

Det andet spørgsmål

30 Med det andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret afklaret, hvorledes begrebet »sædvanligt opholdssted« i forordningens artikel 8, stk. 1, skal fortolkes, navnlig i en situation, hvor barnet råder over en fast bopæl i en medlemsstat, men opholder sig i en anden medlemsstat, hvor det lever et omfarende liv.

31 Forordningens artikel 8, stk. 1, fastsætter et princip om, at kompetencen til at træffe afgørelse om spørgsmål vedrørende forældreansvar over for et barn ligger hos retterne i den medlemsstat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted på det tidspunkt, hvor sagen anlægges, men bestemmelsen definerer ikke indholdet af dette begreb.

32 Forordningens artikel 13, stk. 1, bestemmer, at hvis et barns sædvanlige opholdssted ikke kan fastslås, ligger kompetencen hos retterne i den medlemsstat, hvor barnet befinder sig.

33 Den omstændighed, at barnet blot fysisk befinder sig i en medlemsstat, er grundlag for en kompetenceregel, som er subsidiær i forhold til reglen i forordningens artikel 8, men er altså ikke tilstrækkelig til at fastslå barnets sædvanlige opholdssted.

34 Efter fast retspraksis følger det såvel af kravene om en ensartet anvendelse af fællesskabsretten som af lighedsprincippet, at en bestemmelse i fællesskabsretten, som ikke indeholder nogen udtrykkelig henvisning til medlemsstaternes ret med henblik på at fastlægge dens betydning og rækkevidde, normalt skal undergives en selvstændig og ensartet fortolkning i hele Det Europæiske Fællesskab, som skal søges under hensyntagen til bestemmelsens kontekst og formålet med den pågældende ordning (jf. bl.a. dom af 18.1.1984, sag 327/82, Ekro, Sml. s. 107, præmis 11, og af 6.3.2008, sag C-98/07, Nordania Finans og BG Factoring, Sml. I, s. 1281, præmis 17).

35 Da forordningens artikel 8, stk. 1, ikke indeholder nogen udtrykkelig henvisning til medlemsstaternes ret med henblik på at fastlægge betydningen og rækkevidden af begrebet »sædvanligt opholdssted«, skal dette begreb fastlægges under hensyntagen til bestemmelsernes kontekst og forordningens formål, bl.a. til det, som fremgår af 12. betragtning til forordningen, hvorefter de kompetenceregler, som fastsættes i forordningen, er udformet under hensyntagen til barnets bedste og navnlig bygger på kriteriet om nærhed.

36 Domstolens praksis vedrørende begrebet sædvanligt opholdssted på andre af Den Europæiske Unions retsområder (jf. bl.a. dom af 15.9.1994, sag C-452/93 P, Magdalena

Fernández mod Kommissionen, Sml. I, s. 4295, præmis 22, af 11.11.2004, sag C-372/02, Adanez-Vega, Sml. I, s. 10761, præmis 37, og af 17.7.2008, sag C-66/08, Kozlowski, Sml. I, s. 6041) kan ikke overføres direkte til sager, hvor børns sædvanlige opholdssted skal fastlægges i henhold til forordningens artikel 8, stk. 1.

37 Et barns »sædvanlige opholdssted« i henhold til forordningens artikel 8, stk. 1, skal fastlægges ud fra de samlede faktiske omstændigheder, der er særlige for den konkrete sag.

38 Foruden barnets fysiske tilstedeværelse i en medlemsstat skal der lægges vægt på andre faktorer, som kan påvise, at denne tilstedeværelse på ingen måde er af midlertidig eller tilfældig karakter, og at barnets opholdssted afspejler en vis familiemæssig og social tilknytning.

39 Der skal bl.a. tages hensyn til opholdets varighed og lovlighed samt til vilkårene og baggrunden for opholdet på en medlemsstats område og for familiens flytning hertil, til barnets statsborgerskab, stedet og vilkårene for barnets skolegang, dets sprogkundskaber og barnets familiemæssige og sociale relationer i nævnte stat.

40 Som generaladvokaten har anført i punkt 44 i forslaget til afgørelse, kan det f.eks. pege i retning af en flytning af det sædvanlige opholdssted, hvis forældrene har til hensigt at tage fast bopæl i en anden medlemsstat sammen med barnet. Forældrenes hensigt kan fremgå af visse ydre omstændigheder, f.eks. at de køber eller lejer en bolig i tilflytningsstaten. Det kan også pege i denne retning, hvis der indgives en ansøgning til de relevante myndigheder i den pågældende stat om at få tildelt en social bolig.

41 I modsætning hertil peger det i retning af, at børnenes sædvanlige opholdssted ikke befinder sig i medlemsstaten, hvis de i en kort periode lever et omfarende liv i denne stat.

42 Det tilkommer den forelæggende ret at fastlægge børnenes sædvanlige opholdssted ud fra en helhedsvurdering i lyset af de i denne doms præmis 39-41 anførte kriterier.

43 Imidlertid er det ikke udelukket, at det ved denne vurdering viser sig umuligt at fastlægge barnets sædvanlige opholdssted i en bestemt medlemsstat. I sådanne sjældne tilfælde — og hvis forordningens artikel 12, som vedrører de nationale retters kompetence i spørgsmål om forældreansvar, når disse spørgsmål har tilknytning til en begæring om skilsmisse, separation eller omstødelse af ægteskab, ikke finder anvendelse — tillægges retterne i den medlemsstat, hvor barnet befinder sig, kompetence til at påkende sagens realitet i henhold til forordningens artikel 13, stk. 1.

44 Herefter skal det andet spørgsmål besvares med, at begrebet »sædvanligt opholdssted« i forordningens artikel 8, stk. 1, skal fortolkes således, at det svarer til det sted, som afspejler en vis familiemæssig og social tilknytning for barnet. Herved skal der bl.a. tages hensyn til opholdets varighed og lovlighed samt til vilkårene og baggrunden for opholdet på en medlemsstats område og for familiens flytning hertil, til barnets statsborgerskab, stedet og vilkårene for barnets skolegang, dets sprogkundskaber samt barnets familiemæssige og sociale relationer i nævnte stat. Det tilkommer den forelæggende ret at fastlægge barnets sædvanlige opholdssted ud fra en helhedsvurdering af de særlige faktiske omstændigheder i den konkrete sag.

Det tredje spørgsmål

45 Med dette spørgsmål ønsker den forelæggende ret for det første oplyst, under hvilke forudsætninger der kan anvendes et sikrende retsmiddel, som f.eks. fjernelse af børn, i henhold til forordningens artikel 20, stk. 1. For det andet ønsker denne ret oplyst, om et sådant retsmiddel kan anvendes i henhold til national ret, og om de nationale bestemmelser vedrørende foranstaltningen er bindende. For det tredje ønsker retten oplyst, om sagen efter anvendelsen af nævnte sikrende retsmiddel skal henvises til den kompetente ret i en anden medlemsstat.

46 I henhold til forordningens artikel 20, stk. 1, er dens bestemmelser ikke til hinder for, at retterne i en medlemsstat i hastetilfælde kan anvende de foreløbige, herunder sikrende, retsmidler, der er fastsat i denne medlemsstats lovgivning, over for personer eller aktiver i denne medlemsstat, selv om en ret i en anden medlemsstat i medfør af forordningen har kompetence til at påkende sagens realitet.

47 Det fremgår af selve ordlyden af denne bestemmelse, at de nævnte retsmidler i sager om forældreansvar kan anvendes af retterne i medlemsstater, der ikke har kompetence til at påkende sagens realitet, hvis tre kumulative betingelser er opfyldt:

— De pågældende retsmidler skal anvendes på en uopsættelig situation.

— De skal anvendes over for personer eller aktiver, der befinder sig i den medlemsstat, hvori den ret, for hvilken sagen er indbragt, har sit sæde.

— De skal være af foreløbig karakter.

48 Disse retsmidler finder anvendelse på børn, der har sædvanligt opholdssted i en medlemsstat, opholder sig midlertidigt eller tilfældigt i en anden medlemsstat og befinder sig i en situation, der kan være til alvorlig skade for deres velbefindende, herunder deres sundhed eller udvikling, således at det er berettiget omgående at træffe beskyttelsesforanstaltninger. At sådanne retsmidler er af midlertidig karakter følger af den omstændighed, at de i henhold til forordningens artikel 20, stk. 2, ophører med at gælde, når den ret i en medlemsstat, der har kompetence til at påkende sagens realitet, har truffet de foranstaltninger, den finder relevante.

49 Forordningen indeholder ingen materielle bestemmelser om den type uopsættelige retsmidler, der skal anvendes.

50 Forordningens artikel 20, stk. 1, bestemmer, at de foreløbige, herunder sikrende, retsmidler, som retterne i en medlemsstat i hastetilfælde kan anvende, er dem, »der er fastsat i denne medlemsstats lovgivning«.

51 I denne forbindelse tilkommer det den nationale lovgiver at træffe bestemmelse om de retsmidler, som de nationale myndigheder skal anvende med henblik på at varetage barnets tarv, og at fastsætte de processuelle regler for disse foranstaltningers fuldbyrdelse.

52 Da anvendelsen af sådanne retsmidler sker på grundlag af nationale bestemmelser, er det den pågældende nationale lovgivning, som bestemmer, om disse er bindende.

53 Endelig skal det undersøges, om sagen efter anvendelsen af et sikrende retsmiddel på embeds vegne skal henvises til den kompetente ret i en anden medlemsstat.

54 I henhold til forordningens artikel 15, stk. 1, litra b), kan en ret i en medlemsstat, der har kompetence til at påkende sagens realitet, hvis den finder, at en ret i en anden medlemsstat, som barnet har en særlig tilknytning til, er bedre egnet til at behandle sagen, anmode en ret i denne anden medlemsstat om at erklære sig kompetent.

55 Blandt bestemmelserne vedrørende kompetenceregler i sager om forældreansvar er nævnte artikel 15 den eneste, som fastsætter, at en ret i en anden medlemsstat kan anmodes om at erklære sig kompetent.

56 Forordningen pålægger ikke en national ret, som anvender foreløbige eller sikrende retsmidler, at henvise sagen til en ret i en anden medlemsstat, efter at disse foranstaltninger er blevet fuldbyrdet.

57 Det er imidlertid et ganske andet spørgsmål, om den nationale ret, som har iværksat de foreløbige eller sikrende retsmidler, skal underrette de kompetente retter i en anden medlemsstat herom.

58 Som anført ovenfor i denne doms præmis 48, fremgår det af forordningens artikel 20, stk. 2, at de foreløbige eller sikrende retsmidler ophører med at gælde, når den ret i en medlemsstat, der har kompetence til at påkende sagens realitet, har truffet de foranstaltninger, den finder relevante.

59 Da foreløbige eller sikrende retsmidler er af midlertidig karakter, kan omstændigheder i relation til barnets fysiske, psykiske og intellektuelle udvikling tilsige et tidligt indgreb fra den kompetente rets side, således at der kan træffes endelige foranstaltninger.

60 Nødvendigheden og uopsætteligheden af endelige foranstaltninger skal vurderes under hensyn til barnets situation, den udvikling hos barnet, som må forudses, og hvor effektivt de trufne foreløbige eller sikrende retsmidler virker.

61 I denne forbindelse kan det af hensyn til beskyttelse af barnets tarv være påkrævet, at den nationale ret, som har iværksat foreløbige eller sikrende retsmidler, underretter den kompetente ret i en anden medlemsstat herom, enten direkte eller gennem den centralmyndighed, som er udpeget i medfør af forordningens artikel 53.

62 Et samarbejde om specifikke sager vedrørende forældreansvar er forudsat i forordningens artikel 55, og det omfatter bl.a. indsamling samt udveksling af oplysninger om barnets situation, igangværende procedurer og om retsafgørelser, der er truffet vedrørende barnet.

63 Forordningens artikel 55, litra c), indeholder en bestemmelse om kommunikation medlemsstaternes retter imellem i forbindelse med anvendelsen af denne forordning.

64 Hvis hensynet til beskyttelse af barnets tarv kræver det, skal den nationale ret, som har iværksat foreløbige eller sikrende retsmidler, følgelig underrette den kompetente ret i en anden medlemsstat herom, enten direkte eller gennem den centralmyndighed, som er udpeget i medfør af forordningens artikel 53.

65 Henset til disse betragtninger skal det tredje spørgsmål besvares med, at en national ret kan anvende et sikrende retsmiddel, som f.eks. fjernelse af børn, i henhold til forordningens artikel 20, hvis følgende betingelser er opfyldt:

— Retsmidlet skal anvendes på en uopsættelig situation.

— Det skal anvendes over for personer, der befinder sig i den pågældende medlemsstat.

— Det skal være af foreløbig karakter.

Iværksættelsen af det nævnte retsmiddel samt vurderingen af dets bindende karakter sker i henhold national ret. Efter iværksættelsen af det sikrende retsmiddel er den nationale ret ikke forpligtet til at henvise sagen til den kompetente ret i en anden medlemsstat. Hvis hensynet til beskyttelse af barnets tarv kræver det, skal den nationale ret, som har iværksat foreløbige eller sikrende retsmidler, dog underrette den kompetente ret i en anden medlemsstat herom, enten direkte eller gennem den centralmyndighed, som er udpeget i medfør af forordningens artikel 53.

Det fjerde spørgsmål

66 Med dette spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om en ret i en medlemsstat, som ikke har nogen kompetence, skal erklære sig inkompetent eller henvise sagen til retten i en anden medlemsstat.

67 Forordningens artikel 17 bestemmer at: »anlægges der ved en ret i en medlemsstat en sag, som den pågældende ret ikke har kompetence til at påkende i medfør af denne forordning, og som en ret i en anden medlemsstat har kompetence til at påkende i medfør af denne forordning, erklærer retten sig på embeds vegne inkompetent«.

68 Som det er blevet fastslået i denne doms præmis 55, er forordningens artikel 15 den eneste blandt bestemmelserne vedrørende kompetenceregler i sager om forældreansvar, som fastsætter, at en ret i en anden medlemsstat kan anmodes om at erklære sig kompetent.

69 I en situation, hvor retten i en medlemsstat på embeds vegne erklærer sig inkompetent, indeholder forordningen ingen bestemmelser om, at sagen skal henvises til en ret i en anden medlemsstat.

70 Af de samme grunde som dem, der er anført i denne doms præmis 59-63, og hvis hensynet til beskyttelse af barnets tarv kræver det, skal den nationale ret, som på embeds vegne erklærer sig inkompetent, dog underrette den kompetente ret i en anden medlemsstat herom, enten direkte eller gennem den centralmyndighed, som er udpeget i medfør af forordningens artikel 53.

71 Herefter skal det fjerde spørgsmål besvares med, at hvis en ret i en medlemsstat ikke har nogen kompetence, skal den på embeds vegne erklære sig inkompetent uden at være forpligtet til at henvise sagen til en anden ret. Hvis hensynet til beskyttelse af barnets tarv kræver det, skal den nationale ret, som på embeds vegne erklærer sig inkompetent, dog underrette den kompetente ret i en anden medlemsstat herom, enten direkte eller gennem den centralmyndighed, som er udpeget i medfør af forordningens artikel 53.

Sagens omkostninger

72 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tredje Afdeling) for ret:

1) **Artikel 1, stk. 1, i Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27. november 2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000 skal fortolkes således, at en afgørelse, som anordner umiddelbar fjernelse og anbringelse af et barn uden for hjemmet, henhører under begrebet »civilretlige« spørgsmål i denne bestemmelses forstand, når afgørelsen er truffet på grundlag af offentligretlige regler om beskyttelse af børn.**

2) **Begrebet »sædvanligt opholdssted« i artikel 8, stk. 1, i forordning nr. 2201/2003 skal fortolkes således, at det svarer til det sted, som afspejler en vis familiemæssig og social tilknytning for barnet. Herved skal der bl.a.**

tages hensyn til opholdets varighed og lovlighed samt til vilkårene og baggrunden for opholdet på en medlemsstats område og for familiens flytning hertil, til barnets statsborgerskab, stedet og vilkårene for barnets skolegang, dets sprogkundskaber samt barnets familiemæssige og sociale relationer i nævnte stat. Det tilkommer den forelæggende ret at fastlægge barnets sædvanlige opholdssted ud fra en helhedsvurdering af de særlige faktiske omstændigheder i den konkrete sag.

3) **En national ret kan anvende et sikrende retsmiddel, som f.eks. fjernelse af børn, i henhold til artikel 20 i forordning nr. 2201/2003, hvis følgende betingelser er opfyldt:**

— **Retsmidlet skal anvendes på en uopsættelig situation.**

— **Det skal anvendes over for personer, der befinder sig i den pågældende medlemsstat.**

— **Det skal være af foreløbig karakter.**

Iværksættelsen af det nævnte retsmiddel samt vurderingen af dets bindende karakter sker i henhold til national ret. Efter iværksættelsen af det sikrende retsmiddel er den nationale ret ikke forpligtet til at henvise sagen til den kompetente ret i en anden medlemsstat. Hvis hensynet til beskyttelse af barnets tarv kræver det, skal den nationale ret, som har iværksat foreløbige eller sikrende retsmidler, dog underrette den kompetente ret i en anden

medlemsstat herom, enten direkte eller gennem den centralmyndighed, som er udpeget i medfør af artikel 53 i forordning nr. 2201/2003.

4) Hvis en ret i en medlemsstat ikke har nogen kompetence, skal den på embeds vegne erklære sig inkompetent uden at være forpligtet til henvise sagen til en anden ret. Hvis hensynet til beskyttelse af barnets tarv kræver det, skal den nationale ret, som på embeds vegne erklærer sig inkompetent, dog underrette den kompetente ret i en anden medlemsstat herom, enten direkte eller gennem den centralmyndighed, som er udpeget i medfør af artikel 53 i forordning nr. 2201/2003.

Underskrifter